

FINANCIJSKA TRŽIŠTA

**Kako izbjeći najgore
vrijeme za trgovanje na
financijskom tržištu?**

HUTA/CTAA

Hrvatska udruga za Tehničku analizu/Croatian Technical Analysis Association
„Mjesto gdje analitičari pričaju istim jezikom“

Sadržaj

1. Riječ urednika.....	4
2. Postoji li najgore vrijeme za trgovanje na financijskom tržištu i kako ga izbjeći?.....	5
3. Kvartalni pregled fx tržiša.....	6
4. Edukacija – Relative Strenght Indeks (RSI).....	9
5. Iz perspektive malog investitora - domaće vs. strano tržište - prednosti i nedostatci.....	13
6. Grafikon govori tisuću riječi.....	17
7. Partneri – predstavljanje: Financijski impuls.....	18
8. Događanja i najave.....	20

HUTA/CTAA

Izdavač:

Hrvatska udruga za Tehničku analizu

Bele Bartoka 26, Zagreb

Glavni urednici:

Ivan Stojanović, Zdenko Grđan

Ostali suradnici: članovi HUTA-e
i vanjski suradnici

Kontakt:

Web: www.huta-ctaa.hr

E-mail: info@huta-ctaa.hr

Sva prava na sadržaj i grafikone iz analiza, pridržava HUTA/CTAA. Daljnja distribucija biltena te korištenje pojedinih dijelova, moguće jedino uz prethodno odobrenje izdavača. Za bilo kakva pitanja u vezi biltena kontaktirajte nas na info@huta-ctaa.hr

RIJEČ UREDNIKA

Poštovane kolege i suradnici,

Prošla godina je bila izuzetno uspješna za Hrvatsku udrugu za tehničku analizu, a glavni razlog je pokretanje biltena kojeg smo u kontinuitetu uspjeli izdati čak četiri puta. Bilten je zamišljen kao edukativno-informacijski servis, koji pokriva razne aktualne i edukacijske teme iz svijeta financija. Konačni cilj biltena je educirati i informirati brojne investitore i trader-e, te one koje razmišljaju o mogućim prilikama za ulaganje na domaćem ili stranom financijskom tržištu. Ovom prilikom želimo se zahvaliti svima koji su pomagali u izdavanju biltena, te nesebično dijelili svoje znanje i vrijeme, kako bi naši vjerni čitatelji dobili što kvalitetnije članke i analize.

Posebno nas veseli što i u ovoj godini nastavljamo sa izdavanjem biltena prema slijedećoj dinamici – bilten br. 5 u ožujku/2017, bilten br. 6 u lipnju/2017, bilten br. 7 u rujnu/2017 i bilten br. 8 u prosincu/2017. Osim što nastavljamo sa izdavanjem biltena, s ponosom najavljujemo stratešku suradnju sa portalom www.hrportfolio.hr, koji je prepoznao kvalitetu objavljenih članaka, te izuzetno važnu misiju biltena – samo kvalitetno educiran investor je dobar investor. Toplo se nadamo se će naša suradnja biti duga i plodonosna za obje strane. S ponosom predstavljamo i suradnju sa studentskom udrugom Financijski impuls sa Ekonomskog fakulteta iz Osijeka – o čemu možete pročitati detaljnije u nastavku biltena.

U ovom broju biltena pod nazivom “Kako izbjeći najgore vrijeme za trgovanje na financijskom tržištu?” donosimo brojne zanimljive članke. Glavna temu broja – “Najgore vrijeme za trgovanje na financijskom tržištu” odbradio je Ivan Stojanović, dok se za edukacijski članak pobrinula uvažena kolegica Aleksandra Knežević, koja je obradila vrlo značajan tehnički indikator – RSI (Relative Strength Index). Prednosti i mane hrvatskog tržišta kapitala obradio je naš uvaženi kolega Filip Špiranec, dok je temu Kvartalni pregled FX tržišta i rubriku Grafikon govori tisuću riječi pripremio i obradio Zdenko Grđan.

Nadamo se da ćete i ovaj put uživati u čitanju, a do slijedećeg broja koji je najavljen za lipanj/2017 srdačno Vas pozdravljamo!

Uredništvo biltena Vam zahvaljuje na podršci i želi ugodno čitanje!

Zdenko Grđan

Ivan Stojanović

Postoji li najgore vrijeme za trgovanje na financijskom tržištu i kako ga izbjeći?

Autor: Ivan Stojanovic, Head of Croatian Market at CM-Equity (OptimTrader trgovačka platforma)

Iako naslov članka sugerira postojanje određenog vremenskog perioda unutar dana, tjedna ili čak mjeseca koji može biti profitabilniji u odnosu na neki drugi vremenski period kod trgovanja na financijskom tržištu, pozabavit ćemo se jednom drugom tematikom. Sasvim sigurno postoje određeni vremenski periodi, kad je "bolje" odnosno profitabilnije trgovanje na financijskom tržištu, za pojedini tip trgovca na različitim tržištima kao i sa različitim financijskim instrumentima. Tako je npr. za dnevne trgovce na likvidnim tržištima najvažniji period kad se burza otvara jer su u prvih sat vremena likvidnost i pomaci cijene najveći, dok je s druge strane za dugoročnog investitora kraći vremenski period potpuno nebitan jer je usmjeren na duge staze i kratkoročne fluktuacije ga ne zanimaju.

Psihološki aspekti

Međutim, tom temom ćemo se baviti u nekom od idućih članaka, a sad će biti obrađena tema koju promatramo sa psihološkog aspekta. Često se zna dogoditi da nakon nekoliko dobitnih pozicija na tržištu dođe do jednog velikog gubitka koji "pojede" sve ono što se prethodno zaradilo. Zašto dolazi do toga? U prvom redu, radi emocija. Nakon nekoliko dobitnih pozicija postiže se preveliko samopouzdanje te se počinje trgovati radi samog trgovanja. Ulazi se u velike pozicije i na taj način se preuzima nepotreban rizik kojeg nije moguće kontrolirati i koji na koncu kontrolira nas. Da se razumijemo, gubitke ne možemo izbjeći niti na svijetu postoji trgovac ili investitor koji nikad nije izgubio novac na financijskom tržištu. Dobit se može, izgubit se mora, reče Kostolany, veliki burzovni investitor. Ovdje pričamo o gubicima koji se mogu izbjeći i koji su pod našom kontrolom. Pogledajmo na koji način.

Koliko god paradoksalno zvučalo, najgore vrijeme za trgovanje na financijskom tržištu je nakon

nekoliko dobitnih pozicija. Nakon većih dobitaka osjećamo se dobro i moćno. Ego je na maksimalnoj razini i uglavnom se događa da se nastavlja s trgovanjem (a zašto bi se stalo nakon dobitnog niza) te se ne može racionalno promotriti trenutna situacija. Kako zaustaviti ono što nas čini sretnim, te se traži nova dobitna pozicija što na koncu dovodi u opasnost od postajanja ovisnim o osjećaju koji je proizveden trgovanjem. U prijevodu, za trgovca nakon dobitnih pozicija postoji velika vjerojatnost da će učiniti grešku u trgovanju jer mozak prestaje percipirati rizik i traži nastavak "dobrih" osjećaja koje su prethodno stvorili dobitci, što dovodi do loše primjene vlastite investicijske strategije. Potrebno je razumjeti vlastiti um i ponašanje kako bismo taj rizik držali pod kontrolom i zaštitili se od mogućih gubitaka. Kad smo vidjeli kako je lako izgubiti sredstva nekontroliranim ponašanjem, pogledajmo koje je potencijalno rješenje iako univerzalno rješenje ne postoji. Sustav koji nas sprječava od ovakvih greški naziva se plan trgovanja u kojemu je sve detaljno navedeno i opisano, od investicijske strategije do vlastitog ponašanja i emocija, a sve u cilju kako bismo izbjegli nasumične odluke koje mogu biti pogubne za naše financije.

Kvartalni pregled FX tržišta

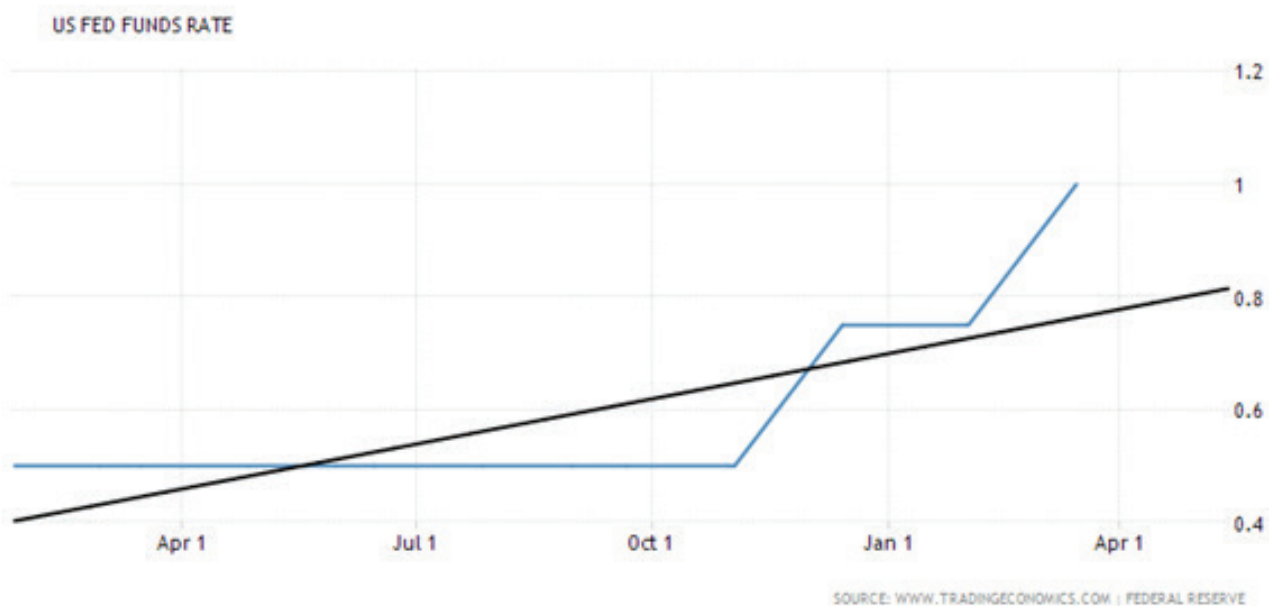
(28.03.2017.)

Autor: Zdenko Grđan, Analitičar i intraday fx trader (Trading Room)

Jedna od trenutno najvažnijih tema na FX tržištu je monetarna politika Federalnih rezervi (Fed - Američka centralna banka), te utjecaj iste na dinamiku promjene referentne kamatne stope. Prije 10-tak dana FED je donio odluku o dizanju referentne kamatne stope za 0,25 %, pa je tako kamata sa dosadašnje razine od 0,75 % podignuta na 1,00 %. Koliko se čini, ciklus niskih kamatnih stopa je

završio, te je vidljiva promjena trenda. Pogledajmo kakav je utjecaj imao rast kamatne stopa na valutno tržište, te kakva je tehnička perspektiva najvažnijih valutnih parova vezanih uz američki dolar – EUR/USD, USD/CHF i USD/RUB?

Grafikon 1 – referentna kamatna stopa Federalnih rezervi

Izvor: MetaStock

Grafikon br. 2 – Dolarski indeks

Izvor: MetaStock

Nakon objave informacije o promjeni visine referentne kamatne stope, tržište je počelo pritiskati sve valutne parove vezane uz američki dolar, pa je tako Indeks u kratkom vremenu oslabio sa vrijednosti na 101,50 do razine 100,00. Cjenovnim odbijanjem od razine 102,20, moguće je stvaranje obrasca „Head and shoulders“, koji bi nam sugerirao srednjoročni pritisak na američki dolar, odnosno nastavak slabljena Indeksa prema vrijednosti 97,50

(potpora 1), a zatim i prema razini na 95,00 (potpora 2). Ovaj scenarij možemo očekivati, ukoliko dođe do snažnog proboga razine 99,20, koja predstavlja neckline spomenutog cjenovnog obrasca. Promatrajući duži vremenski horizont, navedene potpore, ipak predstavljaju potencijalno dobre razine za kupovinu Američkog dolara.

Grafikon br. 3 – EUR/USD (daily)

Izvor: MetaStock

Uslijed nastavka pritiska medvjeda na američku valutu, valutni par EUR/USD tijekom je jučerašnjeg dana postavio novu najvišu ovogodišnju vrijednost na 1,0904. Baza najjednostavnijeg cjenovnog obrasca AB=CD nalazi se u točki A na vrijednosti 1,0339. Vrh impulsnog vala AB nalazi se u točki B na vrijednosti 1,0830, koja trenutno predstavlja jaku potporu bikovima. Ukoliko se cijena zatvaranja na dnevnoj razni uspije zadržati iznad razine 1,0830, srednjoročno možemo očekivati nastavak pritiska bikova i moguć rast cijene do 1,1000 (točka D). Ključna razina za bikove i konačno formiranje obrasca AB=CD, nalazi se ipak u točki C na vrijednosti 1,0500.

Povratkom Rusije na svjetsku političku i ekonomsku scenu, svakako bi trebalo uzimati u razmatranje i rusku rublju kao valutu sa vrlo visokim potencijalom za zaradu. U zadnjem pregledu fx tržišta kojeg smo pisali u prošloj godini, vrijednost rublje prema američkom dolaru iznosila je oko 59,50, dok se

u trenutku pisanja rublja nalazi na vrijednosti od 56,74 (rast vrijednosti rublje u odnosu na dolar za +4,63 %). Ukoliko pogledamo grafikon, možemo zaključiti da se rublja od početka 2016.g. nalazi u izrazito medvjedem trendu. Srednjoročno ključni otpor i oslonac medvjedima nalazi se na vrijednosti 59,00. Možemo slobodno reći, ukoliko se cijena nastavi zadržavati ispod spomenute razine, rublju u skorije vrijeme možemo očekivati na vrijednosti od 52,00 (srednjoročni cilj). Povratom vrijednosti iznad 66,00, naša srednjoročna strategija neće vrijediti. U ovom slučaju preporuka je svakako zadržati „short“ stranu.

Svi znamo da je valutno tržište izrazito špekulativnog karaktera i da je prilično teško napraviti točna predviđanja za neke duže vremenske periode. Sugestija svakom investitoru je da nikako ne trguje protiv trenda i da pravovremeno reagira na moguće ekstremne situacije.

Grafikon br. 4 – USD/RUB (dnevni)

Izvor: MetaStock

RELATIVE STRENGHT INDEX (RSI)

Autor: Aleksandra Knežević, analyst intern in research sector at CM-Equity AG (OptimTrader)

Indeks relativne snage RSI (Relative strenght indeks) predstavljen je 1978. godine u knjizi „New Concepts in Tehnical Trading Systems“, a njegov izmitelj i autor knjige je J. Welles Wilder.

RSI je indikator momentuma¹ koji uspoređuje veličine nedavnih gubitaka i dobitaka tokom određenog vremenskog razdoblja, kako bi se mjerila brzina i promjena kretanja cijene određene vrijednosnice. Njegova primarna upotreba je identificiranje preкупljenosti ili preprodanosti vrijednosnice.

J. WILLES WILDER

J. Welles Wilder rođen je u 1930-ima u SAD-u. U počecima svoje poslovne karijere radio je kao inženjer mehanike za što se i školovao, nakon samo par godina rada u tom području počeo se baviti nekretninama. Ubrzo zatim počela su ga zanimati ulaganja u mirovinske fondove i trgovanje srebrom. Nakon 13 godina svakodnevnog učenja i rada na tržištu kapitala postaje majstor u tom području, te njegovo ime postaje prepoznatljivo diljem svijeta. Konstruirao je mnogo metoda i indeksa, a ovo su najpoznatiji: Average True Range, Relative Strenght Indeks, Directional Movement i Parabolic Stop and Reverse. U časopisu Financial World u srpnju 1985. godine izlazi članak u kojemu piše sljedeće: „Tokom godina, Wilder je razvio više točnih tehnika trgovanja i koncepata nego bilo koji drugi ekspert u tom području.“

RSI rješava problem prevelikih promjena cijena kao i potrebu za konstantnom gornjom i donjom granicom. Formula za izračun indeksa glasi:

$$RSI = 100 - \frac{100}{1 + \frac{\text{prosjeck x dana s porastom zaključne cijene}}{\text{prosjeck x dana s padom zaključne cijene}}}$$

Wilder je originalno upotrijebio razdoblje od 14 dana. Što je kraće razdoblje, oscilator je osjetljiviji te su amplitude veće. Da bi se dobila prosječna vrijednost dana s porastom zaključne cijene, potrebno je za zadnjih 14 dana zbrojiti sve poraste cijene i podijeliti ih sa 14. Isti

postupak se koristi i kod pada cijene. Zatim se sve uvrštava u formulu navedenu gore kako bi se dobila vrijednost oscilatora RSI.

Oscilator RSI daje najbolje rezultate kada fluktuacije dosegnu gornju ili donju granicu. Prema tome, ako korisnik trguje na vrlo kratak rok te želi izraženije amplitude oscilatora, jednostavno može skratiti vremensko razdoblje izračuna. Može koristiti devetodnevni oscilator koji daje veće amplitude od originalnog četrnaestodnevnog ili pak i kraća razdoblja. Neki koriste razdoblja od 5 ili 7 dana, kako bi povećali volatilnost indeksa relativne snage. Neki tehničari koji trguju na dulji rok koriste dulja vremenska razdoblja, naprimjer 21 ili 28 dana, kako bi poravnali amplitude.

Na slici Grafikon br. 1 prikazan je grafikon kretanja cijene dionice SPY, indeksa S&P 500. U donjem dijelu prikazan je RSI 14 plave boje i RSI 5 crvene boje. Vidljive su znatno veće amplitude kod RSI 5, nego što su kod RSI 14.

¹ - Momentum (engl. Momentum = impuls, količina gibanja) je osnovni oblik analize oscilatora. Momentum mjeri brzinu cjenovnih promjena tako da se cijene za određeno fiksno razdoblje neprekidno oduzimaju. Da bi se dobila desetodnevna linija momentuma, treba se oduzeti zaključna cijena prije 10 dana od zadnje zaključne cijene. Takva pozitivna ili negativna vrijednost ucrtava se blizu nulte linije. Formula glasi: $M = V - V^x$. Gdje je V zadnja zaključna cijena, a V^x zaključna cijena prije x dana. Ako je posljednja zaključna cijena veća od zaključne cijene prije 10 dana (cijena se povećala) ucrtava se pozitivna vrijednost iznad nulte linije i obrnuto.

Grafikon br. 1 – S&P 500 (dnevni)

Izvor: OptimTrader trgovačka platforma

Indeks relativne snage ucrtava se u rasponu od 0 do 100 bodova. Kretanje indeksa iznad 70 bodova označava tržišta s pretjeranim kupovinama, dok tržišta s pretjeranim prodajama karakterizira kretanje indeksa ispod 30 bodova. S obzirom na promjene koje se događaju na rastućim i padajućim tržištima, razina indeksa od 80 bodova karakterizira rastuća tržišta s pretjeranim kupovinama, dok razina indeksa od 20 bodova karakterizira padajuća tržišta s pretjeranim prodajama.

Obrazac „**neuspješnog zamaha**“ događa se kada je indeks relativne snage iznad 70 ili ispod 30 bodova. Neuspješan zamah na vrhu događa se kada u rastućem trendu vrh indeksa relativne snage (preko 70 bodova) ne uspije premašiti prethodni vrh, pa ga kasnije slijedi niže dno od prethodnoga. Na slici Grafikon br. 2 prikazane su linije koje upućuju na divergenciju.

Grafikon br. 2 – FB (dnevni)

Izvor: OptimTrader trgovačka platforma

Neuspješan zamah na dnu događa se kada u padajućem trendu dno indeksa relativne snage (ispod 30 bodova) ne uspije pasti ispred prethodnog dna, pa ga kasnije slijedi vrh viši od prethodnoga.

Na slici Grafikon br.3 vidljiv je grafikon u kojemu je između siječnja i svibnja došlo do divergencije. Linije naglašavaju dna niža od prethodnog na grafikonu i istovremeno na RSI 14 dana viša od prethodnih.

Grafikon br. 3 – CP (dnevni)

Izvor: OptimTrader trgovačka platforma

Svaki snažniji trend, rastući ili padajući, kao posljedicu ima ekstremne vrijednosti oscilatora. Zaključci da je u takvim slučajevima tržište izloženo prekomjernim prodajnim ili kupovnim pritiscima uglavnom su preuranjeni te mogu navesti trgovca da prerano izađe iz profitabilnog tržišta. Pri snažnom rastućem trendu, tržišta s prekomjernim kupovinama mogu opstati određeno vrijeme. Sama činjenica da je oscilator došao blizu gornje granice nije dovoljan razlog za likvidaciju dugih pozicija. Prelazak oscilatora u područje pretjeranih prodajnih ili kupovnih zona predstavlja tek prvo upozorenje. Tek kada se oscilator po drugi put nađe u „opasnoj zoni“, analitičar bi svoju poziciju trebao pažljivo razmotriti. U tom trenutku ako se nepotvrdi njenovo kretanje (formira se obrazac dvostrukog dna ili vrha na oscilatoru), može se reći da potencijalno postoje odstupanja oscilatora od cjenovnih kretanja. Tada trgovac može reagirati kako bi zaštitio postojeće pozicije. Ako oscilator krene u suprotnom smjeru, presjecanjem prethodnih vrha ili dna, dolazi do potvrde obrasca neuspješnog zamaha. Investitori i traderi koriste Indeks relativne snage (RSI) kako bi što lakše odredili isplati li se ulagati u određenu vrijednosnicu. RSI je indikator koji uspoređuje veličine dobitaka i gubitaka u

određenom vremenskom periodu. To je takozvani pokušaj određivanja prave vrijednosti u trenucima kada je vrijednosnica prekupljena ili preprodana. Analitičari koriste uglavnom dnevni prikaz oscilatora RSI, kako bi napravili što točnije procjene. Manje se koristi satni prikaz. Dnevni prikaz RSI-a sadrži puno više detaljnih informacija nego satni prikaz istog. Uglavnom se za dnevne grafikone u izračunu RSI-a koristi 14 dana, a za tjedne 14 tjedana. Može se koristiti i drugi broj dana ili tjedana, ovisno koji vremenski okvir zanima analitičara, te želi li izraženije ili položenije amplitude. Najvažnije je shvatiti bit indikatora RSI i naučiti kako se on ponaša, te prepoznati moguće obrasce obrata, kako bi se mogle pravovremeno zaštititi pozicije. Za kraj navedene su poznate izjave konstruktora RSI-a J. Welles-a Wilder-a, koje bi trebao zapamtiti svatko tko se želi aktivno baviti trgovanjem vrijednosnicama:

1. **“Letting your emotions override your plan or system is the biggest cause of failure.”**
2. **“Some traders are born with an innate discipline. Most have to learn it the hard way.”**
3. **“If you can’t deal with emotion, get out of trading.”**

HRPORTFOLIO

Informacija obogaćuje!

ONLINE kupnja, prodaja i
zamjena udjela u fondovima

Najbolje mjesto za investiranje u fondove

S veseljem podupiremo Hrvatsku udrugu za tehničku analizu (HUTA) jer doprinosi edukaciji ulagača.

Hrportfolio.hr

kontakt@hrportfolio.hr | INFO: 0800 600 700

Iz perspektive malog investitora - domaće vs. strano tržište - prednosti i nedostaci

Autor: Filip Špiranec, Intercapital

U vremenu informacijskih tehnologija ne postoje značajna ograničenja ulaganja na financijskim, valutnim, robnim i drugim tržištima, bez obzira na našu lokaciju. Izbor instrumenata i tržišta je velik pa smo tako u ovom broju biltena odlučili ponuditi kratak pregled prednosti i mana domaćeg tržišta u usporedbi sa stranim. Pod stranim tržištem primarno ćemo promatrati najčešće supstitute hrvatskom tržištu – američko i njemačko dioničko tržište te valutna i robna tržišta.

1. Očekivani prinos

Iako je pitanje na kojem tržištu bismo ostvarili veći prinos pomalo retoričke naravi i daleko je od pitanja s jednoznačnim odgovorom, sukladno određenim povijesnim podacima i generalnim teorijama razvoja i ekonomskim principima ipak možemo doći do određenog zaključka. Naravno, ukoliko bismo sa sigurnošću znali na kojem tržištu možemo bez dodatnog rizika ostvariti veći prinos ovaj tekst bio bi vrlo kratak.

Kod prinosa zapravo govorimo o prinosu cjelokupnog tržišta, a ekonomska teorija sugerira nam kako su manje razvijena otvorena tržišta ona koja bi zbog principa padajućeg prinosa na kapital trebala ostvarivati veće stope rasta. Naravno, ekonomska teorija samo je teorija, pa smo se odlučili nakratko pogledati povijesne rezultate. Koliko god limitiran naš uzorak bio (i ukoliko uzmete različite početne i krajnje datume vjerojatno možete dobiti različite rezultate) zanimljivo je primijetiti kako je od početka 2000. godine do početka 2017. CROBEX ostvario najveći rast, 209%, dok su S&P i DAX porasli tek za 63% i 70%.

	CROBEX	S&P	DAX
1.1.2000	715	1.394	6.836
1.1.2005	1.578	1.181	4.525
1.1.2010	2.023	1.074	5.609
1.1.2015	1.741	1.995	10.694
1.1.2017	2.210	2.277	11.598

CAGR (Compound annual growth rate) za iste indekse i razdoblje od 17 godina iznosi 7% za Hrvatsku, dok je za SAD i Njemačku oko 3%.

Investiranjem na dugi rok cjelokupno tržište "emerging market-a" trebalo bi teoretski ostvariti više razine prinosa od već razvijenih tržišta poput njemačkog ili američkog koja su uobičajeno prve alternative u investiranju u hrvatsko. U ovoj jednadžbi u obzir moramo uzeti i rizik koji je također veći u manje razvijenim zemljama. No bilo kako bilo, investiranjem na hrvatskom tržištu trebali bismo zahtijevati i ostvarivati više prinose s obzirom na veći potencijal rasta, veći rizik i više povrate na kapital, a kao posljedica padajućeg prinosa na kapital.

Generalni zaključak: Domaće Vs. Strano – 1:0

2. Likvidnost

Likvidnost je izrazito važan element koji moramo razmotriti kada trgujemo određenim instrumentom. Likvidnost određene imovine odgovara na izravno pitanje – koliko je lako ili teško pretvoriti neku imovinu u novac, no istovremeno likvidnost nam odgovara na neka druga, neizravna pitanja poput mogućnosti upotrebe tehničke analize ili efikasnosti tržišta o čemu ćemo više govoriti kasnije. Hrvatsko je tržište na žalost izrazito ne likvidno, a prosječni dnevni promet od nešto više od 2 mil. EUR u 2016. na razvijenim tržištima nadmašuju i pojedine dionice. Manjak likvidnosti onemogućava normalno trgovanje i znatno povećava rizik.

Generalni zaključak: Domaće Vs- Strano – 1:1

3. Efikasnost tržišta

Kako je cilj svake aktivne strategije ulaganja ipak ostvariti prinose koji su veći od prinosa tržišnog portfelja, trebamo razmotriti i mogućnost zarade iznad tržišnog prosjeka. Iako manjak likvidnosti povećava rizičnost s druge strane efikasnost tržišta trebala bi po teoriji biti manja što je broj sudionika (ili likvidnost) manji, a to najbolje vidimo u ekstremnim slučajevima savršene konkurencije i monopola

ili monopsona.

Manjak likvidnosti dovesti će do dužih privremenih perioda diskrepancije između tržišne i stvarne vrijednosti kompanije, što omogućava trgovcima potencijal za višu zaradu i iskorištavanje navedenog potencijala.

Generalni zaključak: Domaće Vs.- Strano – 2:1

4. Mogućnost upotrebe tehničke analize

Iako je tehnička analiza primjenjiva u velikom broju situacija kada promatramo kretanje neke pojave na grafu, njezina zaključna moć neće biti uvijek ista.

Tako primjerice na tržištima manje likvidnosti, kao što je hrvatsko, tehnička analiza može imati znatno volatilnije i nepredvidive rezultate, a ponekada s obzirom na malu količinu informacija koju dobivamo trgovanjem, nije niti primjenjiva.

Generalni zaključak: Domaće Vs.- Strano – 2:2

5. Transparentnost i mogućnost uporabe fundamentalne analize

Na razvijenim tržištima transparentnost je jedan od ključnih uvjeta za listanje instrumenta na tržištu kapitala. Transparentnost je nužna kako bi omogućila svima jednake informacije i omogućila sve potrebne informacije potrebne za određivanja vrijednosti, tj cijene koju su investitori spremni platiti za kupnju instrumenta.

U hrvatskoj razina korporativnog izvještavanja na visokim je razinama samo kod nekoliko najvećih kompanija, dok je pak prosječno stanje nezadovoljavajuće. Nedostatak bitnih podataka i manja razina objašnjenja specifičnih događaja znatno otežava (a ponekad i onemogućava) korištenje fundamentalne analize. Usmjerenost stranih kompanija prema tržištu dovodi do kompetitivnosti u kvaliteti i transparentnosti izvještavanja te su izvještaji stranih kompanija znatno duži i informativniji od domaćih

Generalni zaključak: Domaće Vs. Strano – 2:3

6. Broj i vrsta instrumenata

Kada govorimo o domaćem tržištu kapitala najčešće mislimo na dionice i obveznice listane i trgovane na Zagrebačkoj burzi, čime smo pokrili sve što prosječni investitor može kupiti u hrvatskoj. S druge strane gledamo li izvan granica lijepe naše možemo naići na velik broj različitih instrumenata uključujući sirovine, valute i veći broj kvalitetnih

i trgovanih dionica i obveznica. Također na stranim tržištima možemo ulagati u druge vrste instrumenata kao što su forward ugovori, opcije drugi. Također u hrvatskoj još do sada nije moguće short selling pozicija, a kao posljedica niske likvidnosti.

Generalni zaključak: Domaće Vs. Strano – 2:4

7. Naknade za trgovanje

U Hrvatskoj su za retail investitore brokerske naknade dosta visoke u usporedbi sa stranim tržištima gdje je velika konkurencija i gdje u velikoj većini slučajeva broker nudi samo platformu za trgovanje preko koje klijent sam izdaje naloge. Osim toga trgovanje stranim instrumentima preko hrvatskih brokera vrlo je skupo s obzirom da je potrebno platiti nekoliko brokerskih naknada.

Generalni zaključak: Domaće Vs. Strano – 2:5

8. Razumijevanje tržišta

Pri investiranju na tržištu potrebno je poznavati i makro sliku i skupiti određene informacije, razumjeti okruženje i raspoloženje ostalih sudionika na burzi pa na temelju toga donositi specifične odluke. Svima koji žive u hrvatskoj vjerojatno je znatno lakše investirati tu, s obzirom da imaju znatno veća znanja i razumijevanje navedenih kretanja. Izloženost lokalnim događanjima, vijestima i društvu omogućava bolje razumijevanje specifičnih tržišnih kretanja i očekivanja.

Generalni zaključak: Domaće Vs. Strano – 3:5

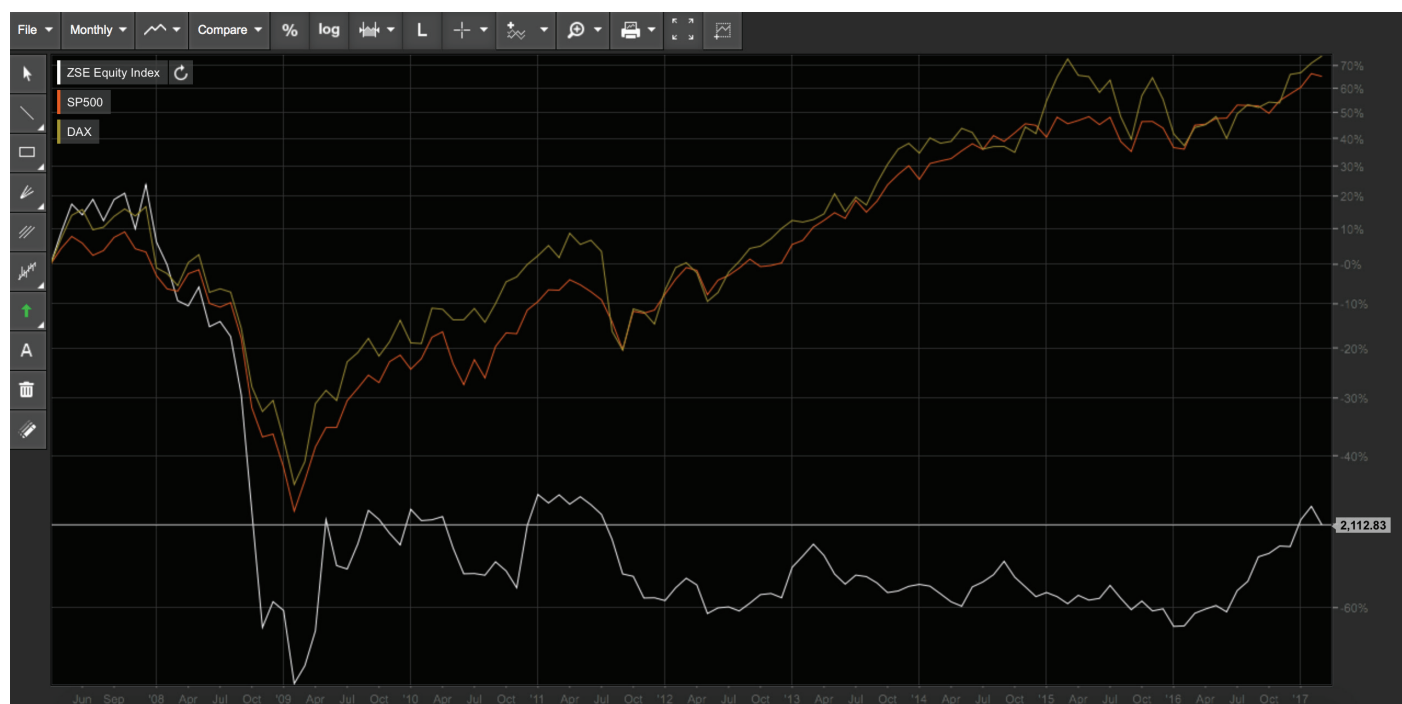
9. Poticanje domaće ekonomije

Investiranjem omogućavamo kompanijama da sakupe novi kapital, otvore nova radna mjesta i šire svoje poslovanje. Kao jedan od pozitivnih argumenata za domaće tržište kapitala svakako treba navesti i poticanje domaće ekonomije i sudjelovanje u stvaranju novih radnih mjesta unutar hrvatske bilo izravno ulaganjem na primarnom tržištu ili posredno ulaganjem na sekundarnom tržištu.

Generalni zaključak: Domaće Vs. Strano - 4:5

U svakom slučaju jasno je kako odabir tržišta za trgovanje nije jednoznačno pitanje. I domaće i strano tržište imaju pozitivne i negativne strane, a odgovor na pitanje koje je bolje svatko na kraju mora donesti sam. Zasad nam se čini kako domaće tržište još nije na razini razvijenosti na kojoj bi mo-

Grafikon 1 - Mjesečni grafikon – S&P 500 vs. DAX vs. CROBEX – 10 godišnji period

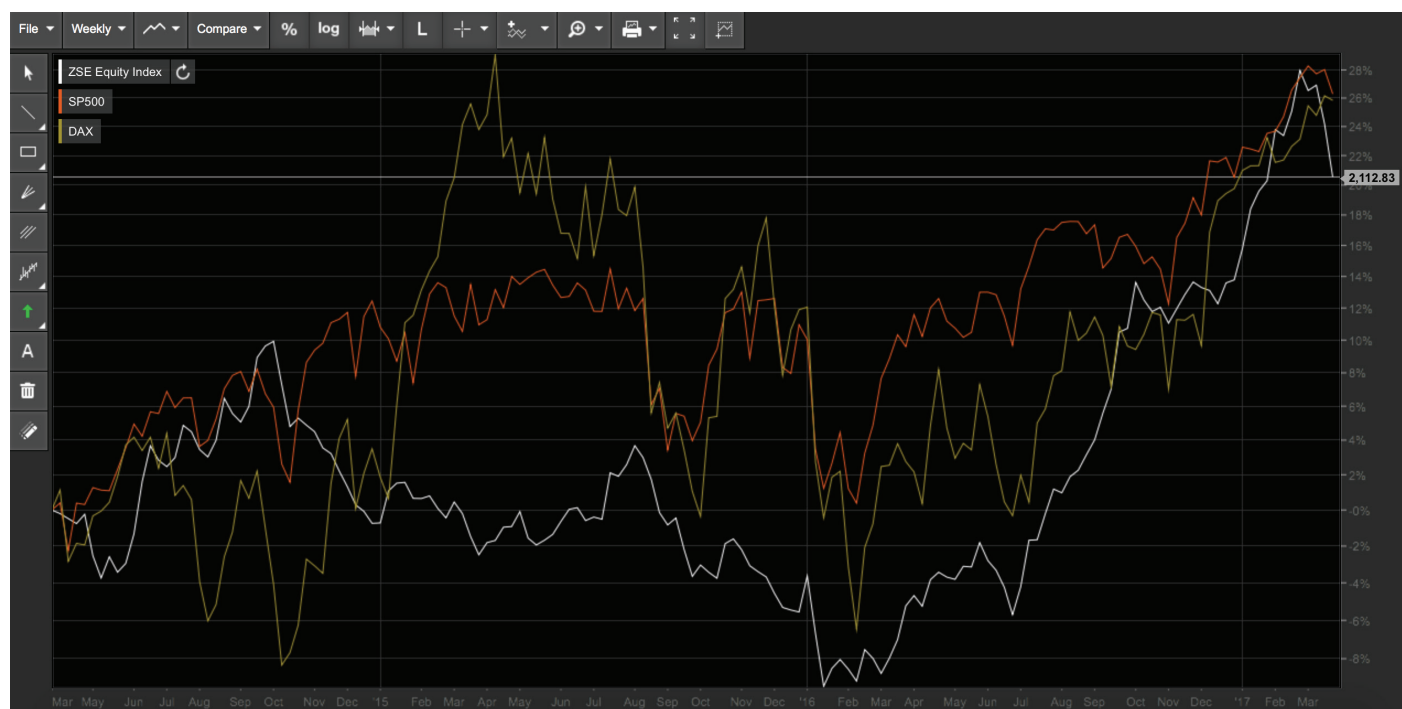
Izvor: TeleTrader WebStation

Grafikon 2 - Tjedni grafikon – S&P 500 vs. DAX vs. CROBEX – 5 godišnji period

Izvor: TeleTrader WebStation

Grafikon 3 - Tjedni grafikon – S&P 500 vs. DAX vs. CROBEX – 3 godišnji period

Izvor: TeleTrader WebStation

Grafikon 4 - Dnevni grafikon – S&P 500 vs. DAX vs. CROBEX – 1 godišnji period

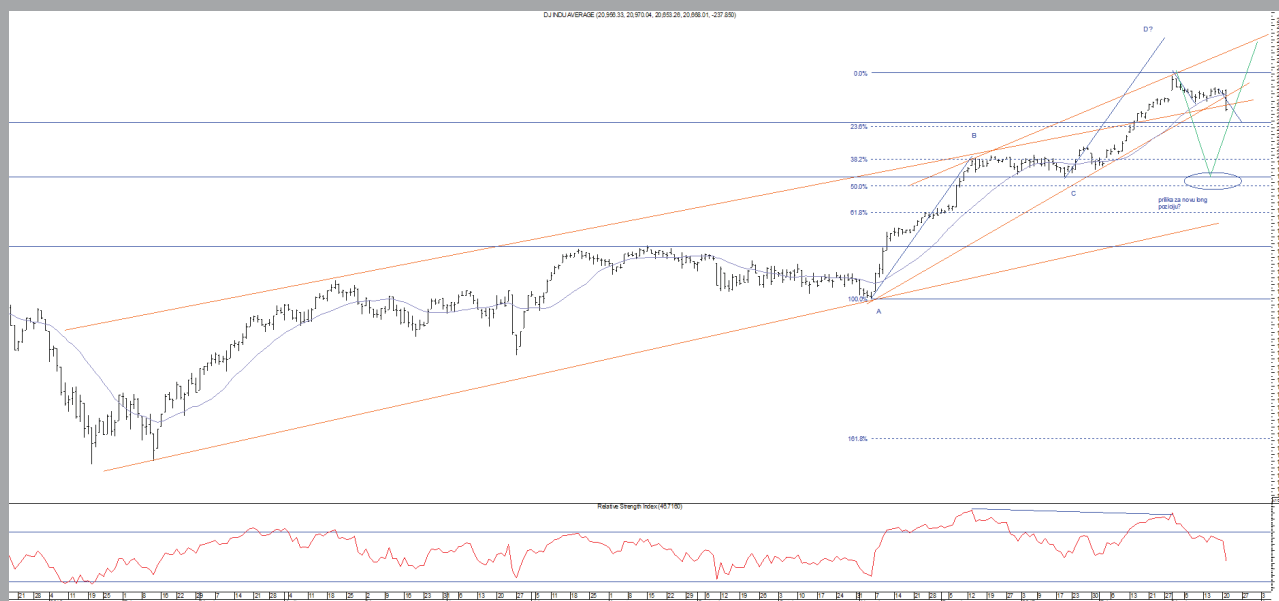

Izvor: TeleTrader WebStation

Grafikon govori 1000 riječi! (Trading Room)

Autor: Zdenko Grđan, Analitičar i intraday fx trader (Trading Room)

Grafikon br. 1 – DJIA indeks (Dow Jones Industrial Average) – dnevni grafikon

Izvor: MetaStock

Grafikon br. 2 – Belje (dnevni)

Izvor: MetaStock

PARTNERI: predstavljanje – studentska udruga

Financijski impuls

Autor: Anamaria Milković, studentska udruga Financijski impuls

Financijski impuls studentska je udruga koja djeluje pri Ekonomskom fakultetu u Osijeku od 2014. godine. Udrugu su osnovali Filip Hojsak, Mario Raič i Drago Dević s ciljem da potaknu studente na širenje znanja na području financija. Ista danas broji 34 aktivna člana koja kroz suradnju s brojnim institucijama organiziraju razne projekte. Točnije, članovi Udruge u suradnji s institucijama u Republici Hrvatskoj i šire kroz cijelu godinu organiziraju radionice, predavanja, konferencije, debate, natjecanja, stručne ekskurzije te provode dva velika projekta – „Europski tjedan novca“ i „Financijsko opismenjavanje srednjoškolaca“. Udruga je do sada, između ostaloga, surađivala sa: Hrvatskom narodnom bankom, Hrvatskim uredom za osiguranje, Zagrebačkom burzom, Zagrebačkom bankom, UNIQA osiguranjem, Hrvatskom agencijom za nadzor financijskih usluga, Hrvatskom udrugom za tehničku analizu, itd.

Kada je u pitanju obilježavanje Europskog tjedna novca, isti se kroz protekle dvije godine obilježio kroz organizaciju predavanja i radionica na Ekonomskom fakultetu u Osijeku. Na taj način članovi Financijskog impulsa uspjeli su povezati brojni predavače s bogatim znanjem i iskustvom na području financija sa studentima, srednjoškolcima, članovima akademske godine te građanima. Predavanja i radionice na Europskom tjednu novca do sada su, između ostaloga, održali: mr.sc. Hrvoje Pauković – direktor Hrvatskog ureda za osiguranje, mr.sc. Marijeta Ravlić – direktorica Centra za individualne klijente u Zagrebačkoj banci, Petra Poldrugač - savjetnica u Direkciji trezora Hrvatske narodne banke, Luka Matošić - član uprave UNIQA osiguranja, Ivan Glavaš – broker i trgovac kriptovalutama, David Krmpotić pročelnik Upravnog odjela za

financije i nabavu Grada Osijeka i brojni drugi.

S projektom „Financijsko opismenjavanje srednjoškolaca“ Financijski impuls započeo je u 2016. godini na području grada Osijeka, a zbog odlične prihvaćenosti i zainteresiranosti od strane srednjih škola, isti se u 2017. godini proširio i na druge gradove Slavonije i Baranje - prvenstveno Đakovo, Slavonski Brod, Vinkovce i Vukovar. Cilj ovog projekta je, kroz poučna i interaktivna predavanja, poboljšati financijsku pismenost srednjoškolske populacije. Projekt je do sada obuhvatio više od 1 500 učenika te se u budućnosti očekuje proširenje na još više gradova, točnije u još više srednjih škola u Slavoniji i Baranji.

Nadalje, kada su u pitanju ostali projekti Financijskog impulsa treba istaknuti dvije stručne ekskurzije – Stručna ekskurzija u Sarajevo 2014. godine i Stručna ekskurzija u Ljubljani 2016. godine. Na stručnim ekskurzijama, studenti su, osim proširenja znanja na području financija, dobili priliku vidjeti kako funkcioniraju financijske institucije u drugim državama, razgledavati gradove sa stručnim vodičima, međusobno se družiti te upoznati studente na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu i Ekonomskom fakultetu u Ljubljani.

Također, važno je napomenuti da Udruga izdaje i svoj časopis „FIMpress“ koji izlazi na godišnjoj bazi te obuhvaća sve od informacija o članovima, projektima Udruge pa do poučnih članaka i različitih zadataka za rješavanje. Za one koji nisu dobili tiskani primjerak časopisa, isti se može pročitati u online formatu na službenoj web stranici Udruge.

Kontakt Udruge: financijski.impuls@gmail.com.

Sve aktivnosti Udruge mogu se pratiti na:

- <https://financijskiimpuls.org/> - službenoj web stranici u sklopu koje se nalaze informacije i izvještaji svih aktivnosti Udruge te se na redovnoj bazi piše blog vezan za financije
- <https://www.facebook.com/financijskiimpuls/> - službenoj facebook stranici na kojoj se kontinuirano provode kvizovi, objavljuju aktualnosti iz svijeta financija te komunicira s pratiteljima rada Udruge
- <https://www.youtube.com/channel/UCfcbTsMK85aiqegbmVHlrzA/featured> - službenom

YouTube kanalu na kojem se svake srijede objavljuju kratki video zapisi vezani za financijske pojmove

- <https://www.instagram.com/fim.efos/> - službenom instagram profilu Udruge može se vidjeti što rade članovi Udruge

Za kraj želimo istaknuti da ova relativno mlada Udruga okuplja izvrsne studente koji svojim radom, proaktivnošću i željom za napretkom kroz razne događaje i aktivnosti mijenjaju svijet oko sebe te potiču druge da ulože u sebe!

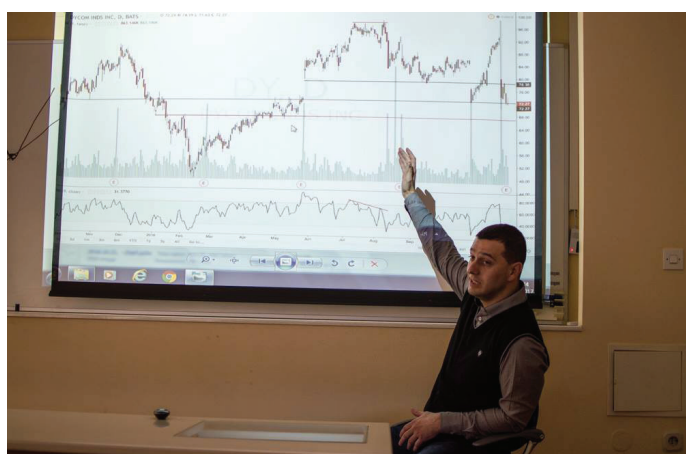
Događanja i najave

DOGAĐANJA

Donosimo kratki pregled seminara o tehničkoj analizi koji je održan 25. siječnja na Ekonomskom fakultetu u Osijeku za studentsku udrugu Financijski impuls.

Seminar je vodio g. Ivan Stojanović te je objasnio studentima neka od najbitnijih pitanja iz financijskog sektora s kojima se susreće svatko tko aktivno sudjeluje na financijskom tržištu, kao što su: „Zašto aktivno sudjelovati na financijskom tržištu?“, „Kada otvoriti poziciju i po kojoj cijeni?“, „Kako koristiti alate tehničke analize?“. Obzirom da je interes studenata za ovu temu bio velik, dogovorena su nova predavanja tijekom 2017. godine.

Od ostalih događanja koja su direktno povezana sa Hrvatskom udrugom za tehničku analizu, ističemo seminar o investiranju 2. OptimTrader Investment Day, koji je održan u subotu 25. ožujka u hotelu Antunović i na kojem je prisustvovalo oko 40-ak polaznika. Predavači na seminaru bili su i iz

Hrvatske udruge za tehničku analizu, Zdenko Grđan i Ivan Stojanović. Seminaru su prisustvovali i brojni članovi HUTA-e.

Polaznici seminara imali su priliku dobiti više informacija od predavača sa dugogodišnjim iskustvom na financijskom tržištu i naučiti o važnosti investiranja u dionice, sve popularnije burzovno utržive fondove (Exchange Traded Funds ili ETF-ove), investicijske fondove, plemenite metale, futures tržište, valutno tržište, private equity i IPO-e te kako upravljati kapitalom i rizikom na optimalan i profitabilan način

Zašto dolazi do podbacivanja prinosa investicijskih fondova te o sve popularnijim ETF-ovima predavanje je održao direktor OptimTrader-a za hrvatsko tržište, g. Ivan Stojanović. Jedna od tema bila je i trenutna situacija na hrvatskom tržištu kapitala te kako se pozicionirati u situaciji iznenadnih psiholoških

šokova i profitirati od njih. O trgovanju na futures tržištu te optimalnom upravljanju rizikom i kapitalom, predavanje je održao g. Roman Gomboc, direktor OptimTrader-a za slovensko tržište.

O plemenitim metalima i njihovoj ulozi u današnjem globalnom svijetu te sve većom kontrolom gotovine, predavanje je održao g. Aljoša Iskra, utemeljitelj i CEO kompanije Tim Valores d.o.o. koja se već preko 20 godina bavi investiranjem u plemenite metale i njihovu distribuciju.

O najdinamičnijem i najlikvidnijem globalnom tržištu koje je danas svima dostupno te o izazovima trgovanja na valutnom tržištu, predavanje je održao g. Zdenko Grđan, osnivač i direktor kompanije Trading Room, koja je bavi edukacijom i izradom analiza o financijskom tržištu koje možete čitati u Liderovoj redovnoj tjednoj rubrici Trading Room.

Seminar je završen sa predavanjem g. Michaela Kott, koji je osnivač i CEO investicijske kompanije CM-Equity AG sa sjedištem u Munchenu, o prilikama koje pružaju inicijalne ponude dionica na globalnom tržištu kao i o alternativnim investicijama i upravljanju portfeljom.

Organizatori su najavili uskoro i novi seminar o investiranju u imovinske klase.

NAJAVE

Od najava ističemo seminar o Tehničkoj analizi koji će se održati 07.04.2017. g. u prostorijama akademije Zagrebačke burze sa početkom od 9:00. Predavanje će voditi naš kolega Zdenko Grđan.

PROGRAM SEMINARA

1. Povijest Tehničke analize – od komada papira do suvremenih alata
2. Uporišta i načela Tehničke analize – možemo li vjerovati grafikonima?
3. Tehnička vs Fundamentalna analiza – prednosti i mane
4. Teorija Dow – suvremena interpretacija teorije stare više od 100 godina
5. Grafikon – slika koja govori tisuću riječi
6. Trend – uočavanje i pravilna identifikacija smjera kretanja cijene
7. Support i resistance – „borbene“ linije koje „život“ znače
8. Osnovna valna formacija – ABCD (abceda cijenovnog pomaka)
9. Fibonacci brojevi – kako koristiti čuvene omjere u izradi analize i trgovanju?
10. Cijenovi obrasci – anomalije postojećeg trenda i kako ih prepoznati?
11. Pomoćni alati Tehničke analize – pomični prosjeci i RSI (Relative strenght indeks)
12. Primjena Tehničke analize u praksi – dionice, valutno tržište (case study) – izrada analize
13. Cijenovno odbijanje vs cijenovno probijanje – odabir odgovarajuće strategije preduvjet za uspješno trgovanje
14. Tehnike određivanja potencijalnog mjesta ulaska u poziciju, rizika i profita
15. Long term vs short term – investiranje ili špekuliranje?
16. Rizik – ispravno određivanje i shvaćanje povećava šansu za opstanak na tržištu
17. Pravila – što bi svaki investitor trebao znati, a ne usuđuje se pitati?
18. Psihologija trgovanja – da biste bili uspješan investitor, morate upoznati sebe i pobijediti svoj ego?

Više o seminaru možete saznati na - <http://www.akademijazse.hr/najava/tehnicka-analiza-2/>

Najbolji način praćenja rasta i pada financijskih tržišta naučiti je čitati grafikone.

Tehnička analiza je više umjetnost nego alat za one koji je znaju ispravno primjenjivati, jer jedna slika govori više od 1000 riječi.

Ograda od odgovornosti

Hrvatska udruga za tehničku analizu (HUTA) je neprofitna organizacija koja nije ovlaštena i certificirana za pružanje investicijskih i financijskih savjeta i preporuka za ulaganje. Cilj HUTA-e je promicati teoriju i praksu Tehničke analize, a kako bi se pomoglo članovima Udruge u stjecanju praktičnih znanja i vještina o Tehničkoj analizi te da postanu kompetentni tehnički analitičari, kroz seminare, razmjenu ideja, informacija i iskustava u trgovanju na financijskim tržištima. U promicanju svojih ciljeva HUTA nudi opće materijale i informacije putem svoje web stranice i publikacija na istoj kao i putem biltena. Informacije na ovim stranicama i ostalim pisanim publikacijama sastavljene su samo u cilju informiranja članova Udruge i javnosti o programu i ciljevima Udruge koji su predviđeni statutom Udruge. HUTA ne odgovara za točnost sadržaja ili bilo koje informacije na ovim stranicama. HUTA ne odgovara i ne prihvaća odgovornost za bilo kakav gubitak, štetu ili druge okolnosti koje dovedu do gubitka kapitala na financijskim tržištima, a rezultirali su uporabom web stranice ili biltena. HUTA ne prihvaća odgovornost za bilo kakve investicijske odluke na temelju tih informacija, niti za bilo kakve greške ili propuste na web stranici ili biltenu. Web stranica kao i bilten, ne predstavljaju investicijski savjet i kao takve ih ne treba ni smatrati. HUTA Vas poziva da potražite profesionalni savjet prije poduzimanja bilo kakve investicije.

Materijali mogu odražavati stavove i izjave trećih osoba, koji nužno ne odražavaju stavove HUTA-e. Informacije na ovim stranicama su odražavane od strane ljudi i organizacija na koje se odnose. HUTA vjeruje da se materijali na ovim stranicama temelje na podacima iz pouzdanih izvora. Iako se sve čini da materijali na ovim stranicama budu iz pouzdanih izvora, HUTA ne preuzima odgovornost za relevantnost i točnost tih informacija.

Prije oslanjanja ili djelovanja na osnovu materijala sa web stranice ili biltena, korisnici moraju neovisno i samostalno utvrditi točnost, potpunost i relevantnost za svoje potrebe. Prije poduzimanja bilo kakve investicijske odluke, HUTA preporučuje da korisnici ovih stranica potraže odgovarajući profesionalni savjet kod ovlaštenog investicijskog savjetnika. HUTA web stranica i bilten mogu sadržavati linkove prema drugim web stranicama, te su umetnuti samo kao pogodnost i prisutnost tih veza ne predstavlja podupiranje materijala na tim stranicama ili bilo koje povezane organizacije, proizvode ili usluge.

Kontakt:

Web: www.huta-ctaa.hr

E-mail: info@huta-ctaa.hr

Izdavač:

Hrvatska udruga za Tehničku analizu

Bele Bartoka 26, Zagreb

Glavni urednici – Ivan Stojanović, Zdenko Grđan

Ostali suradnici – članovi HUTA-e

i vanjski suradnici

Sva prava na sadržaj i grafikone iz analiza, pridržava HUTA/CTAA. Daljnja distribucija biltena te korištenje pojedinih dijelova, moguće jedino uz prethodno odobrenje izdavača. Za bilo kakva pitanja u vezi biltena kontaktirajte nas na info@huta-ctaa.hr